

Missa da Tromba

The tradition of pairing trumpet and organ goes back a long way; it is, however, only in recent years that Norwegian composers have found the inspiration to write concert music for this combination of instruments. In addition to the fanfares and festivity often associated with the trumpet, today's composers also exploit the instrument's potential for expressing tender, meditative moods

- 1 Kjell Mørk Karlsen
Choralsonate nr. 3
- 2 Jon Laukvik
Lamento
- 3–6 Kjell Mørk Karlsen
Missa da Tromba
- 7–9 Ketil Vea
Sonate for trompet og orgel
- 10 Egil Hovland
Cantus X for trompet og orgel

Jan Fredrik Christiansen / Terje Winge
trumpet organ

Missa da Tromba

JAN FREDRIK CHRISTIANSEN

TERJE WINGE

 Hybrid
SUPER AUDIO CD + COMPACT
DIGITAL AUDIO
5.1 surround + STEREO

 NORSK
KULTURRÅD

EAN13: 7041888513025

2L52SACD made in Norway
20©08 Lindberg Lyd AS

2L⁵²

Missa da Tromba

- 1 Kjell Mørk Karlsen
Choralsonate nr. 3 10:33

- 2 Jon Laukvik
Lamento 9:23

- 3–6 Kjell Mørk Karlsen
Missa da Tromba
I. Introitus 2:44
II. Kyrie 6:55
III. Gloria 5:32
IV. Sanctus 6:15

- 7–9 Ketil Vea
Sonate for trompet og orgel
I. Andante 3:16
II. Adagio 5:01
III. Allegro 2:01

- 10 Egil Hovland
Cantus X for trompet og orgel 9:13

Jan Fredrik Christiansen / Terje Winge
trumpet organ

The first town musician we know of by name in Norway was Peter Trompet. He was a musician in official employment in Christiania (now Oslo) in the seventeenth century; in addition to his duties playing for dances he was also required to play from the church tower and participate in church services at major festivals. The tradition of combining brass instruments with organ is even older, however. The first works composed in Norway for organ and brass were by Ludvig Mathias Lindeman and Just Riddervold Lindeman and date from the mid nineteenth century. The North-Norwegian composer Fridthjov Andersen's chorale fantasias for organ, two trumpets and two trombones are examples of the combination brass/organ being used in other places in the country. Trumpet and organ is a combination associated with festivals and celebrations; innumerable wedding couples have been accompanied along the aisle to Henry Purcell and Jeremiah Clarke's *Trumpet Tunes* and *Trumpet Voluntaries*. Despite this long tradition, however, it is only in more recent years that Norwegian composers have found the inspiration to compose concert music for trumpet and organ. In addition to the fanfares and festive music we usually associate with hearing the trumpet in church, these composers have also explored the instrument's potential for expressing a tender and meditative atmosphere.

The opening work on the recording is **Kjell Mørk Karlsen's** (b.1947) *Choralsonate nr. 3* "Nun freut euch, liebe Christen g'mein" (Dear Christians, one and all, rejoice) based on a Lutheran hymn tune. The sonata was written for the twentieth anniversary of the society Musica Sacra in 1972. One of the society's prime objectives has been to promote the values represented by the Lutheran chorale tradition. Stylistically the sonata, composed in an unmistakably neoclassical idiom, is close to the German sacred music that was Musica Sacra's ideal at the beginning. The chorale dates back to the renaissance, but the two distinctive intervals of a fourth in the first bar might just as easily have been the opening motif of a work by Paul Hindemith. Mørk Karlsen develops the fanfare-like motif,

constructing most of the work using baroque forms and the neoclassical technique of harmonic displacement with the help of harmonies built on fourths.

The earliest works of **Jon Laukvik** (b.1952) were inspired by Olivier Messiaen; in *Lamento* also his subtle, ambivalent implementation of harmonic devices show his attachment to the French organ school. The introductory trumpet solo alternates between E flat minor, D major and D minor. The first theme that appears in the organ is reminiscent of the "Vorspiel" to the third act of Wagner's "Tristan und Isolde". Later on the trumpet plays a jazz-like lament above a misty organ accompaniment. The third portion of thematic material has the character of a funeral march while at the same time adapting elements of waltz. The organ retains its minor key character throughout, however; towards the end of the work the trumpet adds a breath of D major to the mix.

Kjell Mørk Karlsen's *Missa da Tromba* was written for the trumpeter Bjarne Volle who gave the first performance in Gjøvik Church in 1988. The four-movement work was inspired by the words of the mass proper *Introuit*, and the ordinaries *Kyrie*, *Gloria* and *Sanctus*. As opposed to organ masses of the baroque period, which use Gregorian chant as their musical fundament, Karlsen's work is inspired by the character and content of each of these parts of the mass. In the *Kyrie* movement the chromatic motifs are coloured by the Christian call to prayer for mercy and pity, which also gives rise to the increasing intensity of the melodic writing and the general expressivity. In contrast the *Gloria* movement offers moments of rejoicing with colourful organ chords and fanfare-like motifs in the trumpet. From the point of view of rhythm this movement is reminiscent of Jéhan Alain, and also of contrasting triadic figures and chords like those found in the music of Egil Hovland and Knut Nystedt. The *Sanctus* develops out of an ostinato theme in the bass and from a trumpet theme in which the melodic material is presented in constantly shifting rhythmic variations and

harmonic environments. Karlsen has chosen to open his *Missa da Tromba* with a fanfare-like *Introuit* giving associations to Richard Strauss' "Also sprach Zarathustra". The musical discourse of this movement continues in an effective dialogue between trumpet fanfares and a toccata-like alternating between chords and rapid passages on the organ.

The trumpet mass is followed by *Sonata* composed by **Ketil Ve**a (b.1932) in 1972 at a time when he, a renowned music pedagogue, had begun composing in earnest with the especial aim of establishing a musical arena in which professionals and amateurs could work together. Ve's first piano concerto, composed the same year, is scored for professional soloist and amateur orchestra. The neo-romantic idiom of both the concerto and the song "Det är vackrast när det skymmer" to words by the Swedish poet Pär Lagerkvist represented a deliberate attempt to establish good communication with the orchestra and with the audience. In the trumpet sonata, first performed by Bjarne Volle and Harald Herresthal, Ve chose a freer and more personal style. The first two movements, *Andante* and *Adagio*, are characterized by a certain resignation which comes to light in the dissonant structure of the chords. This build up of tension is eventually released in the concluding *Allegro*, a cheerful, playful and transparent movement.

The CD concludes with *Cantus X* (2000) by **Egil Hovland** (b.1924), the last in a series of works for various forces. As the title more than suggests, there is a strong element of song and melody in this work. In the course of his more than fifty years as a composer Hovland's style has moved from romanticism to neoclassicism, from dodecaphony back to tonality and a neo-romantic musical idiom. Some of his earlier musical discoveries have remained with him along the way, and in *Cantus X* one can hear how elements from different stylistic epochs settled and become transformed. A "tonal" twelve note row forms the musical basis for the introductory trumpet solo. The theme is constructed in such a way as to

allow modulation and variation. The ensuing organ theme incorporates some of the motifs in the trumpet part, growing into an extended, flexible melodic line. Hovland uses these two thematic elements to create a dialogue between trumpet and organ while further developing the musical material. Following a toccata-like middle section with rapid passages in the organ and the original twelve note theme transformed into a hymn in the trumpet, Hovland introduces the Norwegian traditional religious tune “Med Jesus vil eg fara”. After a trumpet cadence the folk tune provides the basis for a musical development which becomes increasingly ecstatic towards the timely final chord. From the point of view of content *Cantus X* is a parallel to Hovland’s organ work “Il canto del mare”, a programmatic account of a journey across the sea of life towards the celestial realm. The text of Elias Blix’ hymn “Med Jesus vil eg fara” speaks about following in the footsteps of Jesus; “be my light on the journey, until I find my way to you” runs a line of one of the verses, a sentiment of Christian faith expressed in many of the later works by Egil Hovland.

Harald Herresthal, 2008

Jan Fredrik Christiansen (b.1942) was born in Lebesby, Norway, and studied with Harry Kvebæk, William J. Overton (BBC Symphony Orchestra) and Adolph Herseth (Chicago Symphony Orchestra). Following a year playing second trumpet in the Norwegian National Opera Orchestra he was appointed to a position in the Oslo Philharmonic Orchestra in 1966 and was principal trumpeter from 1973 to 2007. Christiansen has performed under many conductors including Leopold Stokowski, Witold Lutosławski, Zubin Mehta, Paul Kletski, Kirill Kondrasjin, Herbert Blomstedt and Andre Previn. Most important to him nonetheless were the twenty-three years under Mariss Jansons as principal conductor. Christiansen has performed as a soloist with the Oslo Philharmonic on several occasions which have included the premiere performance of Olav Anton Thommessen’s trumpet concerto “The Second Creation” to mark the Norwegian contemporary music society Ny Musikk’s fiftieth anniversary. He performed Shostakovich’s “Concerto for piano, trumpet and orchestra” with Leif Ove Andsnes and Mariss Jansons during the Oslo Philharmonic’s tour of Asia in 1997, and he has performed concerti by Haydn, Hummel, Arutunjan and Jolivet. In 1995 he was the only Norwegian musician to be invited to participate in an international orchestra directed by Sir George Solti to celebrate the United Nations’ fiftieth anniversary, an orchestra with which he has also been on tour under the leadership of Valerij Gergijev. Jan Fredrik Christiansen is professor at the Norwegian Academy of Music and pursues an active career as a performer and teacher in Norway and abroad. He is a member of Oslo Sinfonietta.

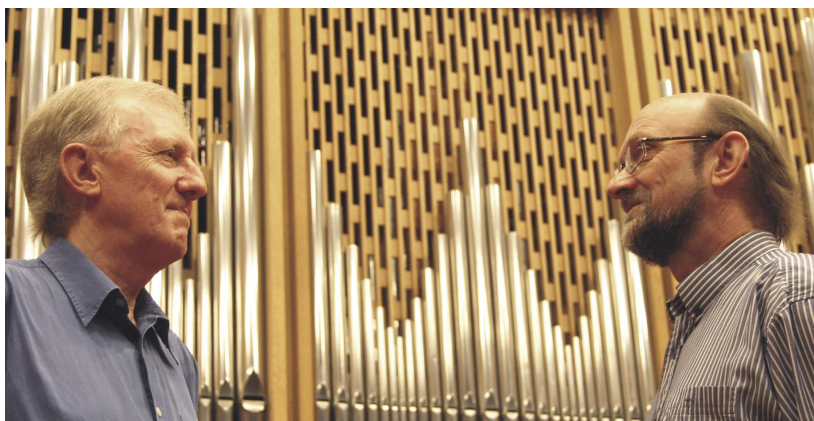
Terje Winge (b.1950) is associate professor at the Norwegian Academy of Music where he teaches solo organ, and is organist of Grorud Church in Oslo. Since his début recital in 1970 Winge has pursued an active career as a recital organist in Norway as well as in a great number of European countries. His repertoire ranges from early baroque to music of the present day. A particular area of interest for him lies in French romantic music and the

modern French school, including the majority of Olivier Messiaen's large scale organ works. Winge has made several recordings on Norwegian organs featuring music from the baroque and romantic periods. He is regularly invited as a guest lecturer by music academies abroad.

The organ in Lillestrøm Church, built by the firm Ryde & Berg, was completed in 2004. The instrument has 31 registers distributed between great, swell and pedal. The action is mechanical, with electronic stops and combination programming.

Jan Fredrik Christiansen, trumpet

Terje Winge, organ

Missa da Tromba

Peter Trompet er den første stadsmusikant vi kjenner ved navn i Norge. Han virket som stadsmusikant i Christiania på 1600-tallet og var i tillegg til sine oppgaver som dansemusiker forpliktet til å spille fra kirketårnet og delta i gudstjenesten under de kirkelige høytider. Tradisjonen med å kombinere messingblåsere og orgel går imidlertid enda lenger tilbake i tid. De første norske verkene for orgel og messingblåsere ble komponert av trønderne Ludvig Mathias Lindeman og Just Riddervold Lindeman på midten av 1800-tallet. Bodø-komponisten Fridtjov Andersens koralfantasier for orgel, to trompeter og to tromboner er et eksempel på at messingblåsere sammen med orgel også ble benyttet andre steder i landet. Trompet og orgel forbindes med fest, og utallige brudepar ledsages til tonene av Henry Purcells eller Jeremiah Clarkes Trumpet Tunes eller Trumpet Voluntaries. Men til tross for den lange tradisjonen er det først i nyere tid at norske komponister har latt seg inspirere til å skrive konsertmusikk for trompet og orgel. I tillegg til fanfare- og festtonen vi gjerne forbinder med trompet i kirken har dagens komponister også utnyttet instrumentets muligheter til å uttrykke det såre og meditative.

Åpningsverket på denne platen er **Kjell Mørk Karlsens** (1947-) *Choralsonate nr. 3*, «Nun freut euch, liebe Christen g'mein», som bygger på melodien til Luthers salmemelodi, «Nå fryd deg, kristne menighet». Sonaten ble skrevet i anledning Musica Sacras 20års jubileum i 1972. Ett av foreningens mål har hele tiden vært å fremme de verdier som ligger i den lutherske koraltadisjonen. Stilistisk sett står sonaten med sin umisskjennelige neoklassisisme tett opp til den tyske kirkemusikken som var Musica Sacras ideal ved oppstarten. Koralen stammer fra renessansen, men de to karakteristiske kvartintervallene i første takt kunne like gjerne vært åpningsmotivet i et verk av Paul Hindemith. Karlsen spinner videre

på det fanfareaktige motivet og bygger det meste av sonaten opp på barokkformer og den neoklassisistiske teknikken med tonalitetsforflytninger ved hjelp av kvartsamklanger.

Jon Laukvik (1952-) er i sine tidligste orgelverker inspirert av Olivier Messiaen, og man merker også i *Lamento* at han med sin nyanserte og dobbelttydige bruk av de harmoniske virkemidlene knytter seg til den franske orgelskolen. Den innledende trompetsolo veksler mellom ess-moll, D-dur og d-moll. Orgelets første motiv minner litt om «Vorspiel» til 3. akt av Wagners «Tristan og Isolde». Senere spiller trompeten et jazz-aktig lamento over et tåke-aktig orgelakkompagnement. Det tredje tematiske materialet har sørgemarsjens karakter, men har også tatt opp i seg noen av valsens elementer. Orgelet holder likevel fast på sitt mollpreg, men mot slutten sørger trompeten for at et pust av D-dur blander seg inn.

Kjell Mørk Karlsens *Missa da Tromba* ble skrevet for trompetisten Bjarne Volle og urfremført i Gjøvik kirke i 1988. Det fire-satsige verket er inspirert av tekstinnholdet i messeleddene *Introitus*, *Kyrie*, *Gloria*, og *Sanctus*. I motsetning til orgelmessene fra barokken, som benytter gregorianske melodier som tematisk utgangspunkt, har Karlsen latt seg inspirere av de enkelte messeleddenes innholdsmessige karakter. I Kyrie-satsen er det kristenhetens bønnerop om miskunn og medlidenhet som både preger det kromatiske motivstoffet og som er bakgrunnen for den økende intensiteten i melodilinjene og uttrykket. Som kontrast slår jubelen ut i Gloria-leddet med fargesprakende orgelakkorder og fanfareaktige motiver i trompeten. Rytmisk sett gir satsen assosiasjoner til Jehan Alain, men også til Egil Hovlands og Knut Nystedts bruk av kontrasterende treklangsfigurer og akkorder. Sanctus-satsen vokser frem av et ostinat tema i bassen og av et trompettema der det melodiske stoffet bringes i rytmisk skiftende versjoner og i stadig nye harmoniske omgivelser. Karlsen har valgt å åpne *Missa da Tromba* med en fanfareaktig innledning som leder tanken hen mot «Also sprach Zarathustra» av Richard Strauss. I det videre musikalske forløp skapes det i denne

Introitus-satsen en virkningsfull dialog mellom trompetfanfarene og orglets toccataaktige veksling mellom akkorder og passasjerverk.

Trompetmessen etterfølges av *Sonate* som **Ketil Ve** (1932-) komponerte i 1972, da den anerkjente musikkpedagogen begynte å komponere i større skala, kanskje særlig med tanke på å utvikle en musikalsk møteplass for profesjonelle og amatører. Den 1. klaverkonserten som Ve skrev samme år, er komponert for en profesjonell solist og amatør-orkester. Både den og romansen «Det är vackrast när det skymmer» til tekst av Pär Lagerkvist, var med sin nyromantiske stil et bevisst forsøk på å kunne kommunisere godt med orkester og publikum. I trompetsonaten, som første gang ble spilt av Bjarne Volle og Harald Herresthal, valgte han en friere og mer personlig stil. De to første satsene, *Andante* og *Adagio*, preges av en viss resignasjon, noe som kommer til uttrykk i den dissonerende akkordoppbygningen. Den uforløste spenningen slipper tydelig taket i det avsluttende *Allegro*, som er en munter, musikantisk og gjennomsløst sats.

Denne CD-en avsluttes med *Cantus X* (2000) av **Egil Hovland** (1924-). Det er det aller siste i en serie med verker for forskjellige besetninger. Tittelen mer enn antyder at sangen og det melodiske står sentralt. Hovland har i løpet av sin mer enn 50årige karriere som komponist stilistisk beveget seg fra romantikk til neoklassisisme, fra dodekafoni og klangstil tilbake til et tonalt og neoromantisk tonespråk. Noe av det han fant på veien er hele tiden blitt med videre, og i *Cantus X* kan man høre hvordan elementer fra forskjellige stilepoker har avleiret seg og blitt smeltet om. En «tonal» tolvtonerekke danner det musikalske utgangspunktet for den innledende trompetsoloen. Temaet er formet på en slik måte at den gir gode modulasjons- og variasjonsmuligheter. Det påfølgende orgeltema fanger opp noen av trompetmelodiens motiver og utvikler en lang og bevegelig melodisk linje. Med disse to temaene utvikler Hovland en dialog mellom trompet og orgel, mens motivstoffet utvikles på stadig

nye måter. Etter en toccata-aktig midtdel, med passasjeverk i orglet og det opprinnelige tolvtonetemaet omformet som en hymne i trompetstemmen, innfører Hovland den religiøse folketonen «Med Jesus vil eg fara». Etter en trompetkadens benyttes folketonen som grunnlag for en musikalsk utvikling som blir mer og mer ekstatiske frem mot den forløsende sluttakkorden. Innholdsmessig er *Cantus X* en parallell til orgelverket «Il canto del mare», som er en programmatisk skildring av reisen på livets hav mot det himmelske. I teksten «Med Jesus vil eg fara» av Elias Blix handler det i dette verket om å følge i Jesu fotspor. «Ver du mitt ljøs på ferdi, til heim med deg eg kjem,» heter det i ett av versene, og det er dette mange av de siste verkene til den troende og aldrende komponisten egentlig handler om.

Harald Herresthal, 2008

Jan Fredrik Christiansen (1942-) er født i Lebesby, Finnmark, og har studert med professor Harry Kvebæk, William J. Overton (BBC Symphony Orchestra) og Adolph Herseth (Chicago Symphony Orchestra). Etter ett år som 2. trompeter i Den Norske Operas Orkester, ble han i 1966 ansatt i Oslo Filharmoniske Orkester (OFO) og han var dette orkestrets solotrompeter fra 1973 til 2007. Han har blant annet spilt under dirigenter som Leopold Stokowski, Witold Lutosławski, Zubin Mehta, Paul Kletzki, Kirill Kondrasjin, Herbert Blomstedt og Andre Previn. Viktigst har allikevel vært de 25 årene med orkesterets sjefsdirigent Mariss Jansons. Christiansen har vært solist med OFO ved flere anledninger, nevnes kan uroppførelsen av Olav Anton Thommessens trompetkonsert "The Second Creation" ved Foreningen Ny Musikk's 50-års jubileum. Videre har han spilt Dmitrij Sjotakovitsj' "Konsert for piano, trompet og orkester" med Leif Ove Andsnes og Mariss Jansons under OFOs Asia-turné i 1997. Han har også vært solist i konsertene til Haydn, Hummel, Arutunjan og Jolivet. I

1995 var han som eneste norske musiker invitert til å spille i et internasjonalt orkester sammensatt av Sir George Solti for å feire FN's 50-års jubileum. Med dette orkesteret har han også turnert med dirigenten Valerij Gergijev. Jan Fredrik Christiansen er professor ved Norges Musikkhøgskole og driver samtidig en utstrakt virksomhet som musiker og pedagog i inn- og utland. Han er også fast medlem av Oslo Sinfonietta.

Terje Winge (1950-) er 1. amanuensis ved Norges Musikkhøgskole, hvor han underviser i solistisk orgelspill. Han er også ansatt som kantor i Grorud kirke. Siden debuten i 1970 har han vært aktiv som konsertorganist i Norge og i en lang rekke europeiske land. Hans repertoar strekker seg fra tidlig barokk frem til musikk fra det 21. århundre. Et tyngdepunkt har vært den franske romantikk og den nyere franske orgelskole, blant annet med et flertall av Olivier Messiaens store orgelsykluser. Winge har gjort en rekke CD-innspillinger på norske orgler med musikk fra barokken og den romantiske perioden. Han har også vært benyttet som gjesteforeleser ved en rekke utenlandske musikkhøgskoler.

Orgelet i Lillestrøm kirke er bygget av firmaet "Ryde & Berg" og sto ferdig i 2004. Instrumentet har 31 stemmer fordelt på hovedverk, svellverk og pedal. Mekanisk traktur, elektrisk registratur med setterkombinasjoner.

Recorded at Lillestrøm Church, Norway
June 2007 by Lindberg Lyd AS

Recording Producer **Jørn Simenstad**
Balance Engineer **Hans Peter L'Orange**

Editing **Jørn Simenstad**
SACD-mastering **Hans Peter L'Orange**

"Blått raseri" (*Blue Rage*) painted by **Jacob Weidemann (1923-2001)**
Artist photo **Aline Nistad**
Text **Harald Herresthal** • Translation **Andrew Smith**
Graphic design **Morten Lindberg**

Produced with support from Norsk Kulturråd, Fond for lyd og bilde, Fond for utøvende kunstnere,
Norges Musikkhøgskole and Norsk Komponistforening

Executive producer **Jørn Simenstad**

2L is the exclusive and registered trade mark
of Lindberg Lyd AS 20©08 [NOMPP0804010] 2L52SACD
Worldwide distributed by Musikkoperatørene and www.2L.no

This recording was made with DPA microphones, Millennia Media amplifiers
and SPHYNX2 converters to a PYRAMIX workstation, in 24 bit 96 kHz resolution.
www.lindberg.no

